

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

lange tijd ernstige conflicten blijven hebben. Zo krijgen kinderen meer grip op wat er gebeurt.

Aan de hand van herkenbare situatieschetsen komt de dagelijkse realiteit van kinderen die in scheidingssituaties zitten tot leven. Heldere theoretische kennis wordt gekoppeld aan praktijkvoorbeelden. Dit maakt het boek geschikt voor een breed publiek van onderwijsmedewerkers en hulpverleners. Ook voor ouders kan het richting geven aan hoe ze hun kinderen kunnen bijstaan. De concrete gesprekssuggesties en het heldere kader zijn stimulerend voor wie aarzelt om openhartig met deze kinderen te spreken. De insteek lijkt me niet zo geschikt voor jonge kinderen omdat voornamelijk de kaart van het verbale en het reflecteren getrokken wordt.

In het boek staat het kind centraal. Het kind wordt beluisterd, geïnformeerd, aangemoedigd tot reflectie en uitgenodigd om in dialoog te gaan met de ouder. Het is dan ook bedoeld voor hulpverleners en systeemtherapeuten die individueel met kinderen werken. De kinderen die aan hun ouder aangeven wat zij nodig hebben en welke last zij ervaren, worden in de voorbeelden telkens goed onthaald. In de praktijk is dit evenwel niet zo vanzelfsprekend. Er is een subgroep van ouders die door hun

persoonlijke lijdensdruk (nog) niet in staat zijn tot mentaliseren en hun kind hierdoor gedurende lange tijd niet kunnen beluisteren. Kinderen kunnen zich dan erg afgewezen voelen. Het uitgangspunt is dat ouders de belangrijkste personen zijn om hun kinderen te helpen. Maar door de scheiding maken ouders zelf een moeilijke tijd door. De auteur gaat niet in op hoe ouders te helpen of te betrekken. Ze geeft aan dat dit voer is voor een ander boek.

Liesbet Monballiu is psycholoog en gezinstherapeut. Ze is werkzaam in groepspraktijk Jaspis te Dilbeek en als gezinsbegeleider bij Bamboe, vzw Resonans. Ze is verbonden aan Rapunzel als junior opleider. E-mail: liesbetmon@hotmail.com.

Literatuur

- Cottyn, L. (2013). De stem van het kind. *Systeemtheoretisch Bulletin*, 31(3), 285-311.
- Cottyn, L. (2016). Gevangen in hoog conflict na scheiding. *Systeemtheoretisch Bulletin*, 34(3), 251-275.
- Wallerstein, J. & Blakeslee, S. (1989). *Nieuwe kansen – Mannen, vrouwen en kinderen 10 jaar na de echtscheiding*. Utrecht: Het Spectrum.
www.rechtspraak.nl

Als het misgaat thuis – Verhalen van ouders

Paulien Bom & Herman Baartman (2018). *Oud-Turnhout / 's Hertogenbosch: Gompel & Svacina*. 228 pp., € 28,00.
ISBN 978 94 6371 073 2.

Wilco Kroon

Als het misgaat thuis is een fraaie pennenvrucht van Paulien Bom, verpleegkundige en ouderbegeleider, en Herman Baartman, emeritus hoogleraar Preventie en Hulpverlening inzake Kindermishandeling aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. De auteurs kozen ervoor in gesprek te gaan met biologische ouders die vanwege de veiligheid van hun kinderen te maken kregen met instanties. Een perspectief van waaruit nog niet veel geschreven is. Met dit

Als het misgaat thuis – Verhalen van ouders

boek beogen de auteurs deze ouders een stem te geven en hun verhalen te laten horen aan andere ouders, hulpverleners en iedereen die beroepshalve met ouders te maken heeft. Deze keuze is verbonden aan een belangrijke overtuiging in dit boek: ook als het thuis misgaat moeten ouders als ouders erkend worden. Vanuit dit uitgangspunt wordt de term kindermishandeling bij voorkeur niet gebruikt. Niet om wat dan ook te vergoelijken – daar is in dit boek geen sprake van – maar omdat het een term is die ouders zelf doorgaans niet gebruiken. Hun ervaring is dat het misgaat in hun gezin en instanties zich met hen gaan bemoeien.

Het boek begint met een hoofdstuk over ouderschap en beschrijft dat het unieke van het ouderschap wellicht niet de nogal eens geroemde onvoorwaardelijke liefde voor het kind is. Wat ouderschap kenmerkt is veeleer het besef van onvoorwaardelijke verantwoordelijkheid voor het kind. Dit besef van verantwoordelijkheid heeft inbedding in een solidaire samenleving. Opvoeden kun je immers niet alleen. De auteurs betogen dat gezinnen waar het misgaat thuis meer dan eens een steunend sociaal netwerk ontberen.

Het hart van het boek wordt gevormd door twintig hoofdstukken waarin tweeëntwintig geïnterviewde ouders hun relaas doen. De verhalen vertellen zowel de ups als de downs van ouders bij wie het thuis misging. Vaders en moeders komen ongeveer evenveel aan het woord en hun diverse maatschappelijke achtergronden zijn een vrij goede weerspiegeling van de samenleving. In de groep ouders zijn mensen met een niet-westerse achtergrond echter beperkt vertegenwoordigd. In het boek is een uitgebreide verantwoording van de interviews opgenomen. Het hele proces van gesprekken voeren en beschrijven heeft bijna drie jaar in beslag genomen en

dat is te merken in de zorgvuldig uitgewerkte hoofdstukken. Al lezend voelde ik me regelmatig aanwezig bij deze gesprekken.

Na de interviews volgt een hoofdstuk over een gesprek dat enkele geïnterviewde ouders met professionals uit het jeugdzorgveld hebben gevoerd. Boeiende dialogen die over en weer dilemma's, kwetsbaarheden en behoeften vertolken.

Het boek eindigt zoals het begint, met een beschouwend hoofdstuk over een aantal rode lijnen die in de ontmoetingen naar voren zijn gekomen. Het eerste deel van dit hoofdstuk ordent een aantal thema's dat ouders sterk bezighoudt, zoals het leren omgaan met het eigen, niet zelden traumatische, verleden. Het tweede deel thematiseert hun ervaringen met hulpverleners. Dit hoofdstuk bevat veel rijkdom. 'Hoe meer een professional zijn blik versmalt tot de veiligheid van het kind, hoe meer ouders het gevoel zullen hebben er niet toe te doen of niet te deugen' (p. 224), bijvoorbeeld. Een andere paragraaf (p. 225) verhaalt hoe ouders en hulpverleners worstelen met de maatschappelijke norm dat zowel het ouderschap als de hulpverlening succesvol moeten zijn. De laatste paragraaf vult daarop aan: 'Ouder en hulpverlener, ieder in hun eigen positie en met hun eigen verantwoordelijkheid, zijn afhankelijk van elkaar' (p. 227).

Als het misgaat thuis is wat mij betreft een lezenswaardige verhalenbundel. Vooral ouders maar ook hulpverleners laten zich kwetsbaar van hun mooie en minder mooie kanten zien. De dialoog met elkaar wordt gevoerd en de effecten van sociale discourses onderkend. Wat mij betreft een zorgvuldig voorbereid en geschreven boek dat tot nadenken stemt en tot gesprek uitnodigt. Hulde aan de ouders die zich voor deze bundel

Als het misgaat thuis – Verhalen van ouders

lieten interviewen en ook waardering voor hen die zich dagelijks inzetten om daar waar het thuis misgaat, de ander nabij te zijn.

Book of lemons

Katrien Van den Bosch (2018).
Antwerpen-Apeldoorn: Cyclus. 92 pp.,
€ 19,50.
ISBN 978-90-8575-069-7.

Myriam Le Fevere de Ten Hove

Dit boekje leest even fris als de titel doet verwachten. Uitnodigend en nieuwsgierig makend gidst Katrien Van den Bosch ons doorheen haar visie op problemen en hoe ermee om te gaan: de citroenen en de vele recepten die hen verteerbaar, soms zelfs lekker maken.

Als sociaal-cultureel werker in geestelijke gezondheidszorg en onderwijs verdiepte Van den Bosch zich in rouw en krachtgericht werken. Dit boek is een van haar projecten rond laagdrempelige zelfzorg. Haar visie is sterk geïnspireerd door een mix van het oplossingsgerichte gedachtengoed en *mindfulness* principes. 'Ieder is uniek', is een van de uitgangspunten. Het boek kan gezien worden als een uitnodiging om je eigen recepten te zoeken en te weten dat je niet ongewoon bent als de recepten van de buurvrouw of die van 'de boekskes' niet helpen.

In moeilijke momenten kun je veel over jezelf leren, zo staat er te lezen, onder meer over je copingstijl. Deze momenten nodigen je uit om je leven terug in handen te nemen, oude gewoontes te heroverwegen, veerkracht te ontwikkelen, keuzes te maken. Je hoeft niet alles aan te kunnen. Door moeilijke gevoelens toe te laten en

Wilco Kroon is als systeemtherapeut, opleider en supervisor werkzaam bij Eleos en Leerhuis ZHZ. E-mail: wilco.kroon@eleos.nl.

mild te zijn voor jezelf, doven ze langzaam uit. Je kunt zoeken wat hierbij voor jou helpt. Er is de uitnodiging om, gewapend met deze visie, een handboek voor jezelf te ontwerpen, aangepast aan jouw capaciteiten en beperkingen, met daarin de oplossingen die voor jou werken. Deze zijn voor ieder uniek. Ieder decodeert de werkelijkheid op zijn exclusieve manier. Zo sluit dit handboek aan bij de unieke 'handleiding' die ieder van ons heeft.

Bij moeilijke gevoelens wordt *mindfulness* voorop gesteld. Gevoelens mogen er zijn en moeilijke gevoelens behoren tot het leven. Hoe heb ik er minder last van? Hoe kan ik ernaar kijken wetend dat ze zullen verminderen, verdwijnen? Wat kan ik doen dat hierbij werkt voor mij? Een waaier aan remedies wordt aangeboden en ieder kan zijn persoonlijke keuze maken.

Enig minpuntje bij deze *mindful* aanpak volgens mij: het zegt impliciet dat die gevoelens niet helemaal in orde zijn. Ze zijn moeilijk, en we zoeken hoe er zo weinig mogelijk last van te hebben door ze te aanvaarden en afleiding te zoeken. Om het boekje helemaal oplossingsgericht te maken zouden die gevoelens ook, volgens het model van Milton Erickson (zie bijvoorbeeld Zeig, 1980), kunnen bekeken worden als 'de beste oplossing die de persoon nu heeft', met als logische vraag: waarvoor is het een oplossing? Waarvoor 'helpen' deze gevoelens? Waartegen protesteren ze? Wat kan anders, zodat ze niet meer hoeven te protesteren? Dit is veeleer een valorisatie van die moeilijke gevoelens: ze moeten niet weg. Meer nog, ze hebben een nuttige